

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2025-12-18

Närvarande: F.d. justitierådet Mahmut Baran samt justitieråden Linda Haggren och Christine Lager

Modernisering av Skatteverkets kontrollverktyg

Enligt en lagrådsremiss den 20 november 2025 har regeringen (Finansdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1998:506) om flyttning och kontroll av vissa punktskattepliktiga varor,
2. lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244),
3. lag om ändring i lagen (2020:548) om omställningsstöd.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnessakkunniga Charlotta Wesslau.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen

45 kap. 2 §

I paragrafen definieras bevissäkring (första stycket) och vad som avses med uttrycket risk för sabotage (andra stycket). Uttrycket bevissäkring definieras genom en uppräkningslista av ett antal tvångsåtgärder i punktform.

Vad som avses med "bevissäkring på distans" föreslås definieras i ett nytt tredje stycke som lyder enligt följande.

Med bevissäkring på distans avses att eftersöka och kopiera handlingar som finns i ett avläsningsbart informationssystem och som lagras på annan plats än den plats varifrån åtgärden utförs. Med avläsningsbart informationssystem avses detsamma som i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.

Av 1 § lagen om hemlig dataavläsning framgår att med avläsningsbart informationssystem avses en elektronisk kommunikationsutrustning eller ett användarkonto till, eller en på motsvarande sätt avgränsad del av, en kommunikationstjänst, lagringstjänst eller liknande tjänst.

Av lagrådsremissen framgår att när det gäller vissa lagringstjänster, t.ex. en molntjänst lagras normalt information automatiskt där det finns utrymme. Samma information kan vara lagrad på flera olika servrar samtidigt, i fullständig eller fragmenterad form. Informationen kan också flyttas mycket snabbt från en server till en annan och dessa servrar kan finnas i samma land eller i olika länder. Den fysiska lagringsplatsen för handlingar som förvaras i molntjänster är alltså ofta svår eller omöjlig att fastställa och även om det går att

fastställa var informationen finns vid en given tidpunkt kan lagringsplatsen snabbt och förhållandevis enkelt ändras (se remissen s. 25). Uttrycket avläsningsbart informationssystem innefattar vidare tjänster där det primära syftet inte är lagring (se prop. 2019/20:64 s. 211).

Mot denna bakgrund anser Lagrådet att det i definitionen av uttrycket bevissäkring på distans inte är ändamålsenligt att ange att det är fråga om handlingar som finns i ett avläsningsbart informationssystem som lagras "på en annan plats". Det kan uppfattas som att det ska vara känt vilken denna andra plats är vid ett specifikt tillfälle. Lagrådet förordar därför att lagtexten utformas utan hänvisningen till en annan plats i linje med definitionen av "genomsökning på distans" i 28 kap.10 a § rättegångsbalken där det endast anges att informationssystemet ska finnas utanför den utrustning som används.

Av punkt 2 följer att med bevissäkring avses eftersökande och omhändertagande av handlingar enligt 4–11 §§. Eftersom den föreslagna nya tvångsåtgärden bevissäkring på distans föreslås regleras i den nya 7 a § kommer den att omfattas av punkt 2.

Lagrådet anser emellertid att definitionen av bevissäkring på distans bör förtydligas ytterligare på så sätt att det framgår att sådan bevissäkring är en form av eftersökande och omhändertagande av handlingar som omfattas av punkten 2.

Lagrådet föreslår vidare att andra och tredje styckena byter plats eftersom begreppet risk för sabotage, som definieras i andra stycket, är tänkt att omfatta samtliga former av bevissäkring.

Uttrycket bevissäkring på distans föreslås alltså definieras i ett nytt andra stycke och ges följande lydelse.

Med bevissäkring på distans avses att med stöd av första stycket 2 eftersöka och kopiera handlingar i ett avläsningsbart informationssystem som finns utanför den plats varifrån tvångsåtgärden utförs. Med avläsningsbart informationssystem avses detsamma som i lagen (2020:62) om hemlig dataavläsning.

45 kap. 7 a §

I paragrafen, som är ny, ges förutsättningarna för bevissäkring på distans vid revision. I första stycket anges att en handling som behövs för en revision får eftersökas på distans i ett avläsningsbart informationssystem och kopieras för granskning om den reviderade inte har följt ett föreläggande om att lämna ut handlingen eller det finns en påtaglig risk för sabotage.

Lagrådet förordar att det anges i lagtexten att åtgärden sker genom bevissäkring på distans. Paragrafens inledning kan då ges en lydelse i linje med följande.

En handling som behövs för en revision enligt 3 § eller 41 kap. får eftersökas genom bevissäkring på distans i ett avläsningsbart informationssystem och kopieras för granskning om...

45 kap. 8 och 9 §§

Lagrådets synpunkt beträffande 7 a § gör sig gällande även beträffande de ändringar som föreslås i dessa paragrafer.

45 kap. 11 a §

I paragrafen, som är ny, finns en bestämmelse om eftersökande och ianspråktagande av tekniska hjälpmedel och annat som kan användas för att verkställa ett beslut om bevissäkring på distans. Om det är nödvändigt för att verkställa ett beslut om bevissäkring på distans får enligt förslaget sådant eftersökas hos den som beslutet gäller, eller hos en företrädare för denne, och tas i anspråk.

Paragrafen syftar på de nya tvångsåtgärder som föreslås ingå i definitionen av bevissäkring enligt en ny tredje punkt i 2 § första

stycket. I den punkten anges att med bevissäkring avses eftersökande och ianspråktagande av tekniska hjälpmedel enligt 11 a §. Bestämmelsen i 11 a § inkluderar dock även "annat som kan användas" för att verkställa ett beslut om bevissäkring på distans. Detta tillägg omfattas dock inte av definitionen av bevissäkring enligt 2 §. I lagrådsremissen anges att med uttrycket "annat som kan användas" åsyftas t.ex. handlingar där inloggningsuppgifter har dokumenterats. Vidare anges att såväl pappershandlingar som elektroniska handlingar omfattas av bestämmelsen. Enligt Lagrådet är dock uttrycket i lagtexten betydligt bredare än så och kan i princip omfatta vad som helst som hittas under verkställigheten. Enligt Lagrådet skulle bestämmelsen bli mer i linje med vad som åsyftas om den i stället begränsas till "tekniska och andra hjälpmedel".

Om Lagrådets förslag följs bör även definitionen i 2 § första stycket 3 ändras på motsvarande sätt. Följdändringar bör även göras i 1 § och rubriken före 11 a §.

69 kap. 9 §

I paragrafen regleras Kronofogdemyndighetens och granskningsledarens befogenhet att använda och omhänderta tekniska hjälpmedel som finns där beslut om bevissäkring verkställs. Den ändring som föreslås syftar till att klargöra att tekniska hjälpmedel som finns där ett beslut verkställs även får användas för att verkställa ett beslut om bevissäkring på distans som har samband med det förstnämnda beslutet.

Enligt Lagrådet är det inte helt tydligt hur denna bestämmelse förhåller sig till den föreslagna bestämmelsen i 45 kap. 11 a §. Vid föredragningen har det upplysts om att skillnaden mellan dessa bestämmelser är att 45 kap. 11 a § behandlar beslut om att eftersöka och ianspråkta tekniska hjälpmedel som är nödvändiga för att

verkställa ett beslut om bevissäkring på distans och alltså omfattas av ett beslut enligt den bestämmelsen, medan förslaget i 69 kap. 9 § syftar på att använda och omhänderta tekniska hjälpmedel som påträffas när ett beslut om bevissäkring verkställs, och som således får användas med stöd av denna bestämmelse utan ett nytt beslut om bevissäkring. Lagrådet noterar att den nu aktuella bestämmelsen även skiljer sig åt från 45 kap. 11 a § genom att den endast omfattar tekniska hjälpmedel och inte andra hjälpmedel, t.ex. handlingar med inloggningsuppgifter som omfattas av 45 kap. 11 a §.

Enligt Lagrådet skulle det nya tillägget bli tydligare om det placerades i ett nytt eget stycke och ges en lydelse i linje med följande.

Tekniska hjälpmedel som finns där beslutet verkställs får användas om det är nödvändigt.

Sådana hjälpmedel får också användas för att verkställa ett beslut om bevissäkring på distans om beslutet enligt 4 § verkställs från samma plats som ett annat beslut om bevissäkring.

Om det finns synnerliga skäl får tekniska hjälpmedel tas om hand.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar övriga lagförslag utan erinran.